

#1 NEW YORK TIMES BESTSELLER
OD AUTORA PÁD TITANOV A ZIMA SVETA

KEN FOLLETT

★★★★ TRETÍ DIEL TRILÓGIE STOROČIE ★★★★★

PRAH VEČNOSTI

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

KEN FOLLETT

PRAH
VEČNOSTI

TATRAN

Z anglického originálu Ken Follett: EDGE OF ETERNITY,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Macmillan, an imprint of Pan Macmillan,
a division of Macmillan Publishers Limited, Pan Macmillan,
20 New Wharf Road, London 2014,
preložila Mária Kočanová.

Verše prebásnil Milan Richter.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2019 ako 5026. publikácia
a 116. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval AldoDesign, Bratislava.

Zodpovedná redaktorka Katarína Jusková

Jazyková redaktorka Eva Mládeková

Korektorka Katarína Széherová

Technický redaktor Jaroslav Zdražil

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačil Tisk Centrum, s.r.o., Moravany u Brna.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Všetky citáty Martina Luthera Kinga ml. sú publikované po dohode s dedičmi
pozostalosti Martina Luthera Kinga ml. prostredníctvom Writers House
ako agenta vlastníka, New York, New York,
a podliehajú autorskému právu © 1963, 1969, Dr. Martin Luther King ml.,
autorskému právu © obnovenému 1991 a 1996, Coretta Scottová Kingová.

Copyright © Ken Follett 2014

Translation © Mária Kočanová 2014

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2019

ISBN 978-80-222-0691-4

*Všetkým bojovníkom za slobodu
a najmä Barbare*

Postavy

Američania

rodina Dewarovcov

Cameron Dewar

Ursula „Tút“ Dewarová, *jeho sestra*

Woody Dewar, *jeho otec*

Bella Dewarová, *jeho matka*

rodina Peškovovcov-Jakesovcov

George Jakes

Jacky Jakesová, *jeho matka*

Greg Peškov, *jeho otec*

Lev Peškov, *jeho starý otec*

Marga, *jeho stará matka*

rodina Marquandovcov

Verena Marquandová

Percy Marquand, *jej otec*

Babe Lee, *jej matka*

CIA

Florence Gearyová

Tony Savino

Tim Tedder, *v čiastočnom dôchodku*

Keith Dorset

ostatní

Maria Summersová

Joseph Hugo, *FBI*

Larry Mawhinney, *Pentagon*

Postavy

Nelly Fordhamová, *stará láska Grega Peškova*
Dennis Wilson, *pobočník Bobbyho Kennedyho*
Skip Dickerson, *pobočník Lyndona Johnsona*
Leopold „Lee“ Montgomery, *novinár*
Herb Gould, *riaditeľ televíznej stanice Dnes*
Suzy Cannonová, *redaktorka bulvárnych novín*
Frank Lindeman, *majiteľ televíznej stanice*

skutočné historické postavy

John F. Kennedy, *35. prezident USA*
Jackie, *jeho manželka*
Bobby Kennedy, *jeho brat*
Pierre Salinger, *tlačový tajomník prezidenta Kennedyho*
rev. Dr. Martin Luther King ml., *prezident Južného kresťanského*
vodcovského združenia
Lyndon B. Johnson, *36. prezident USA*
Richard Nixon, *37. prezident USA*
Jimmy Carter, *39. prezident USA*
Ronald Reagan, *40. prezident USA*
George H. W. Bush, *41. prezident USA*
J. Edgar Hoover, *riaditeľ FBI*

Briti

rodina Leckwithovcov-Williamsovcov

Dave Williams
Evie Williamsová, *jeho sestra*
Daisy Williamsová, *jeho matka*
Lloyd Williams, *poslanec parlamentu, jeho otec*
Eth Leckwithová, *Davova stará matka*

rodina Murrayovcov

Jasper Murray
Anna Murrayová, *jeho sestra*
Eva Murrayová, *jeho matka*

hudobníci skupiny Guardsmen and Plum Nellie

Lenny, *bratanec Dava Williamsa*
Lew, *bubeník*
Buzz, *basgitarista*
Geoffrey, *gitarista*

Postavy

ostatní

gróf Fitzherbert, *prezývaný Fitz*
Sam Cakebread, *priateľ Jaspera Murrayho*
Byron Chesterfield (skutočným menom Brian Chesnowitz),
hudobný agent
Hank Remington (skutočným menom Harry Riley), *popová hviezda*
Eric Chapman, *vedúci pracovník nahrávacej spoločnosti*

Nemci

rodina Franckovcov

Rebecca Hoffmannová
Carla Francková, *Rebeccina adoptívna matka*
Werner Franck, *Rebeccin adoptívny otec*
Walli Franck, *Carlin syn*
Lili Francková, *dcéra Wenera a Carly*
Maud von Ulrich, *rodená Fitzherbertová, Carlina matka*
Hans Hoffmann, *Rebeccin manžel*

ostatní

Bernd Held, *učiteľ*
Karolin Koontzová, *folková speváčka*
Odo Vossler, *duchovný*

skutočné historické postavy

Walter Ulbricht, *prvý tajomník Jednotnej socialistickej*
(komunistickej) strany
Erich Honecker, *Ulbrichtov nástupca*
Egon Krenz, *Honeckerov nástupca*

Poliaci

Stanislaw „Staz“ Pawlak, *vojenský dôstojník*
Lidka, *priateľka Cama Dewara*
Danuta Gorska, *aktivistka Solidarity*

skutočné historické postavy

Anna Walentynowiczová, *žeriavnička*
Lech Wałęsa, *vodca odborov Solidarity*
generál Jaruzelski, *predseda vlády*

Rusi

rodina Dvorkinovcov-Peškovovcov

Táňa Dvorkinová, *novinárka*
Dimka Dvorkin, *pobočník v Kremli, Tánin brat-dvojča*
Nina, *Dimkova priateľka*
Aňa Dvorkinová, *ich matka*
Grigorij Peškov, *ich starý otec*
Katerina Peškovová, *ich stará matka*
Vladimír, *odjakživa nazývaný Voloda, ich strýko*
Zoja, *Volodova manželka*

ostatní

Daniil Antonov, *spravodajský redaktor TASS-u*
Piotr Opotkin, *šéfredaktor spravodajstva*
Vasilij Jenkov, *disident*
Natália Smotrovová, *úradníčka na ministerstve zahraničných vecí*
Nik Smotrov, *Natáliin manžel*
Jevgenij Filipov, *pobočník ministra obrany Rodiona Malinovského*
Vera Pletnerová, *Dimkova sekretárka*
Valentin, *Dimkov priateľ*
maršal Michail Pušnoj

skutočné historické postavy

Nikita Sergejevič Chruščov, *prvý tajomník Komunistickej strany*
Sovietskeho zväzu
Andrej Gromyko, *minister zahraničných vecí za Chruščova*
Rodion Malinovskij, *minister obrany za Chruščova*
Alexej Kosygin, *predseda Rady ministrov*
Leonid Brežnev, *Chruščovov nástupca*
Jurij Andropov, *Brežnevov nástupca*
Konstantin Černenko, *Andropovov nástupca*
Michail Gorbačov, *Černenkov nástupca*

iné národnosti

Paz Oliva, *kubánsky generál*
Frederik Bíró, *maďarský politik*
Enok Andersen, *dánsky účtovník*

PRVÁ ČASŤ

MÚR

1961

1

Rebecca Hoffmannová dostala predvolanie na oddelenie tajnej polície v jeden daždivý pondelok roku 1961.

Deň sa začal ako zvyčajne. Manžel ju odviezol do práce na svetlohnedom Trabante 500. Staré elegantné ulice centra Berlína dosiaľ špatili medzery po vojnovom bombardovaní, iba tu a tam vyplnené novými betónovými budovami pripomínajúcimi zle osadené umelé zuby. Hans pri šoférovaní myslel na prácu. „Súdy slúžia sudcom, právnikom, polícii, vláde – každému okrem obetí zločinov,“ poznamenal. „V západných kapitalistických krajinách to človek môže čakať, ale za komunizmu by súdy jednoznačne mali slúžiť ľudu. Moji kolegovia si to očividne neuvedomujú.“ Hans pracoval na ministerstve spravodlivosti.

„Sme manželia takmer rok, poznáme sa dva, no dosiaľ som sa nestretla ani s jedným tvojím kolegom,“ povedala Rebecca.

„Nudili by ťa,“ odbil ju okamžite. „Všetci sú právnici.“

„Sú medzi nimi aj ženy?“

„Nie. Aspoň v mojom oddelení.“ Hans pracoval v administratíve: prideľoval sudcov, určoval termíny súdnych procesov, riadil činnosť súdov.

„Aj tak by som sa s nimi rada stretla.“

Hans bol silný muž, ktorý sa naučil ovládať. Rebecca ho sledovala a všimla si, ako sa mu na jej nátlak mihol v očiach známy hnev. Silou vôle ho potlačil. „Niečo vymyslím,“ odvetil. „Možno raz večer pôjdeme všetci do baru.“

Hans bol prvý muž, ktorý sa podľa Rebeccy mohol vyrovnáť jej otcovi. Bol sebavedomý a autoritatívny, ale vždy ju počúval. Mal dobré zamestnanie – vo východnom Nemecku si nemohlo dovoliť auto veľa ľudí – a ľudia, ktorí pracovali vo vláde, boli zvyčajne zarytí komunisti, no Hans napočudovanie zdieľal Rebeccin politický skepticizmus. Bol

vysoký, fešák a dobre sa obliekal – podobne ako jej otec. Bol to muž, na akého čakala.

Keď spolu chodili, zapochybovala o ňom len raz, aj to nakrátko. Stali sa účastníkmi menšej dopravnej nehody. Na vine bol jednoznačne druhý vodič, ktorý bez zastavenia vyšiel z bočnej ulice. Podobné situácie sú na dennom poriadku, no Hans sa správal ako šialenec. Hoci škoda na vozidlách bola minimálna, zavolať policajtov, otrčil im preukaz ministerstva spravodlivosti a dal druhého vodiča zatknúť a odviesť do väzenia za ohrozovanie.

Hneď nato sa ospravedlnil a vysvetlil Rebecce, že mu praskli nervy. Jeho pomstychtivosť ju vyľakala a takmer sa s ním rozišla. No vysvetlil jej, že nebol vo svojej koži, lebo bol prepracovaný, a ona mu uverila. Dôvera sa jej vyplatila: nikdy viac nedošlo k ničomu podobnému.

Chodili spolu rok a šesť mesiacov, takmer každý víkend sa milovali a Rebecca začala uvažovať, prečo ju nepožiada o ruku. Neboli deti: ona mala dvadsaťosem, on tridsaťtri rokov. A tak ho požiadala o ruku sama. Prekvapila ho, ale súhlasil.

Zaparkoval pred školou. Bola to moderná a dobre vybavená budova: komunistom záležalo na vzdelaní. Pod stromom pred bránou stálo niekoľko chlapcov s cigaretami v ruke. Rebecca si nevšimla ich uprené pohľady a pobožkala Hansa na ústa. Potom vystúpila.

Chlapci ju zdvorilo pozdravili, no keď sa čvachtala cez mláky po školskom dvore, cítila ich túžobné pohľady na tele.

Pochádzala z rodiny politikov. Jej starý otec bol až do nástupu Hitlera sociálnodemokratickým poslancom národného parlamentu, Reichstagu. Jej matka bola v krátkom povojnovom období demokracie vo východnom Berlíne mestskou poslankyňou, tiež za sociálnych demokratov. Východné Nemecko však ovládla komunistická tyrania a Rebecca nevidela dôvod, prečo by sa mala politicky angažovať. Preto nasmerovala svoj idealizmus do učiteľského povolania v nádeji, že ďalšia generácia bude menej dogmatická, súcitnejšia a rozumnejšia.

V zborovni skontrolovala na nástenke krízový rozvrh. Dnes väčšinu tried spájala – do jednej miestnosti musela natlačiť dve skupiny žiakov. Učila ruštinu, ale musela zastupovať aj na angličtine. Po anglicky nevedela, ale pochytila pár slov od svojej britskej starej mamy Maud, ktorá bola aj v sedemdesiatke nezvyčajne vrtká.

Rebecca suplovala angličtinu už druhý raz a hneď začala rozmýšľať o vhodnom texte. Prvý raz použila leták určený americkým vojakom, ktorý ich poučal, ako majú vychádzať s Nemcami: žiaci sa na ňom schuti zasmiali a zároveň sa dosť naučili. Dnes možno napíše na tabu-

Iu text piesne, ktorú všetci poznajú, napríklad *The Twist* – hrali ju donekonečna na rozhlasovej stanici amerických ozbrojených síl – a dá im ho preložiť do nemčiny. Nebude to bežná hodina, no nemôže urobiť viac.

Škola trpela akútnym nedostatkom učiteľov, lebo polovica zboru emigrovala do západného Nemecka, kde boli mesačné platy o tristo mariek vyššie a ľudia slobodní. Situácia bola rovnaká na väčšine východonemeckých škôl. A netýkalo sa to iba učiteľov. Lekári si odchodom na Západ mohli zárobok zdvojnásobiť. Rebeccina matka Carla, hlavná sestra vo veľkej východoberlínskej nemocnici, bola zúfalá z nedostatku sestier aj lekárov. Podobne bol na tom priemysel, ba dokonca aj ozbrojené sily. Schyľovalo sa k celonárodnej kríze.

Rebecca si písala do zošita slová piesne, čo chcela preberať so žiakmi, a snažila sa zapamätať si text o „mojej sestričke“, keď do zborovne vošiel zástupca riaditeľa Bernd Held. Rebecca ho považovala za najlepšieho priateľa mimo rodiny. Bernd bol štíhly tmavovlasý štyridsiatnik s nápadnou jazvou na čele, kam ho zasiahla zablúdená črepina granátu počas obrany Seelovských výšin v posledných dňoch vojny. Učil fyziku, no podobne ako Rebecca, aj on sa zaujímal o ruskú literatúru a niekoľkokrát do týždňa spolu obedovali. „Všetci počúvajte,“ ozval sa Bernd. „Obávam sa, že mám zlú správu. Anselm od nás odišiel.“

Zdvihol sa prevrpený šum. Anselm Weber bol riaditeľ školy a oddaný komunista – všetci riaditelia museli byť v strane. Ale nad princípmi očividne zvíťazil príťažlivejší západonemecký blahobyt a sloboda.

Bernd pokračoval: „Budem ho zastupovať, až kým nám nepridelia nového riaditeľa.“ Rebecca aj ostatní učitelia školy vedeli, že keby sa brali do úvahy schopnosti, spomínané miesto by dostal Bernd; ten však neprichádzal do úvahy, lebo nebol ochotný vstúpiť do Zjednotenej socialistickej strany – čo bola napriek názvu v podstate komunistická strana.

Z rovnakých dôvodov sa riaditeľkou nikdy nestane ani Rebecca. Anselm ju prosil, aby vstúpila do strany, lenže to bolo vylúčené. Pripadalo by jej, akoby sa prihlásila do blázince a predstierala, že všetci tamojší pacienti sú duševne zdraví.

Bernd ich oboznamoval s krízovými opatreniami a Rebecca uvažovala, kedy do školy pošlú nového riaditeľa. O rok? Dokedy potrvá krízový stav? Nik to nevedel predpovedať.

Pred prvou hodinou nazrela do svojho priečinka, ale bol prázdny. Pošta ešte neprišla. Možno aj poštár ušiel do západného Nemecka.

List, čo jej mal zakrátko obrátiť život naruby, bol ešte na ceste.

Odučila prvú hodinu; rozoberala ruskú báseň *Bronzový jazdec* s veľkou skupinou sedemnásť- a osemnásťročných žiakov. Túto hodinu zaradovala každý rok, odkedy začala učiť. Ako vždy, aj dnes nasmerovala žiakov k ortodoxnému sovietskemu rozboru a vysvetlila im, že konflikt medzi osobným záujmom a verejnou povinnosťou sa podľa Puškina vyriešil v prospech verejnosti.

Cez obedňajšiu prestávku si zobrala obložený chlieb do kancelárie riaditeľa a sadla si za veľký stôl oproti Berndovi. Zadívala sa na policu s lacnými keramickými bustami: Marx, Lenin a východonemecký komunistický vodca Walter Ulbricht. Bernd sledoval jej pohľad a usmial sa. „Anselm je prefíkaný,“ vyhlásil. „Celé roky predstieral vernosť, a odrazu frnk, už ho niet.“

„Neláka to aj teba?“ opýtala sa Rebecca. „Si rozvedený, nemáš deti – nič ťa tu nedrží.“

Poobzeral sa po miestnosti, akoby uvažoval, či náhodou niekto nepočúva; potom pokrčil plecami. „Uvažoval som o tom... Kto by neuvažoval?“ odvetil. „A čo ty? Tvoj otec predsa pracuje v západnom Berlíne, či nie?“

„Hej. Má továreň na výrobu televízorov. Matka je však rozhodnutá ostať na východe. Tvrdí, že problémy musíme riešiť, nie od nich utekať.“

„Stretol som sa s ňou. Je to tigrica.“

„Máš pravdu. Navyše dom, v ktorom bývame, patrí jej rodine niekoľko generácií.“

„A čo tvoj manžel?“

„Ten je oddaný práci.“

„Teda sa nemusím obávať, že o teba prídem. To je dobre.“

Rebecca ho oslovila: „Bernd...“ Potom zaváhala.

„Von s tým.“

„Môžem ti položiť osobnú otázku?“

„Samozrejme.“

„Opustil si manželku, lebo mala ľubostný pomer.“

Bernd zmeravel, no odpovedal: „Presne ako hovoríš.“

„Ako si to zistil?“

Bernd sa mykol, akoby ho náhle niečo zaboľelo.

„Neprekáža ti, že sa pýtam?“ zaujímala sa znepokojená Rebecca. „Nie je to priveľmi osobné?“

„Tebe to poviem,“ odvetil. „Konfrontoval som ju a priznala sa.“

„Čo v tebe vyvolalo podozrenie?“

„Maličkosti...“

Rebecca ho prerušila: „Napríklad zazvonil telefón, a keď si zdvihol, na druhom konci linky bolo nejaký čas ticho, a potom volajúci zložil.“

Prikývol.

Rebecca pokračovala: „Manžel roztrhá lístok na malé kúsky a spláchnie ich do záchoda. Cez víkend ho zavolajú na neplánovanú schôdzu. Večer čosi dve hodiny píše, ale odmietne ti to ukázať.“

„Ach, panebože,“ vzdychol smutne Bernd. „Hovoríš o Hansovi.“

„Má milenkú, však?“ Položila obložený chlieb na stôl: prešla jej naň chuť. „Povedz mi úprimne, čo si myslíš.“

„Je mi to ľúto.“

Bernd ju raz pobozkal – pred štyrmi mesiacmi, posledný deň jesenného štvrtroka. Lúčili sa a želali si navzájom veselú Vianoce. Vtedy ju zľahka chytil za ruku, sklonil sa a pobozkal ju na ústa. Požiadala ho, aby to nikdy viac neurobil, a vysvetlila, že si želá, aby aj ďalej ostali priatelia; a keď sa v januári vrátili do školy, obaja sa tvárili, akoby sa nič nestalo. O niekoľko týždňov jej dokonca povedal, že mal rande s vdovou asi vo svojom veku.

Rebecca v ňom nemienila vzbudzovať márne nádeje, ale Bernd bol jediný človek, s ktorým sa mohla porozprávať mimo rodiny, a tú zatiaľ nechcela znepokojovať. „Bola som presvedčená, že Hans ma ľúbi,“ povedala so slzami v očiach. „Ja ho ľúbim.“

„Možno ťa ľúbi, ale niektorí muži jednoducho nevedia odolať pokušeniu.“

Rebecca netušila, či Hansa uspokojuje ich pohlavný život. Nikdy sa nestážoval, ale milovali sa iba raz týždenne, čo podľa nej na novomanželov nebolo často. „Túžim po vlastnej rodine, presne takej, akú má moja mama, kde sa všetci ľúbia, navzájom podporujú a chránia,“ povedala. „Myslela som si, že ju budem mať s Hansom.“

„Azda ešte nie je neskoro,“ namietol Bernd. „Lúbostný vzťah nemusí viesť k rozpadu manželstva.“

„V prvom roku?“

„Je to zlé, súhlasím.“

„Čo mám robiť?“

„Musíš sa s ním porozprávať. Možno sa prizná, možno bude zatĺkať; no bude mu jasné, že máš podozrenie.“

„A čo potom?“

„Čo chceš? Rozviedla by si sa s ním?“

Pokrútila hlavou. „Nikdy by som ho neopustila. Manželstvo je záväzok. Nemôžeš plniť záväzky, len keď ti to vyhovuje. Musíš ich plniť aj napriek vlastnému presvedčeniu. Cítim to tak.“

„Ja som to vnímal opačne. Zrejme so mnou nesúhlasíš.“

„Neodsudzujem ani teba, ani nikoho iného. Hovorím o sebe. Lúbim svojho manžela a chcem, aby mi bol verný.“

Berndov úsmev bol obdivný, ale zároveň ľútostivý. „Dúfam, že sa ti splní, čo si želáš.“

„Si dobrý priateľ.“

Zazvonilo na prvú popoludňajšiu hodinu. Rebecca vstala a vložila zvyšok obloženého chleba do papierového vrečka. Asi ho nedoje, no desila sa odhodiť čo len kúsok jedla, podobne ako väčšina ľudí, ktorí prežili vojnu. Utrela si uplakané oči vreckovkou. „Ďakujem, že si ma vypočul,“ povedala.

„Veľmi som ťa nepotešil.“

„Ale áno.“ Vyšla z riaditeľne.

Keď sa blížila k triede na hodinu angličtiny, uvedomila si, že zabudla text piesne, čo chcela preberať. Učila však dosť dlho, naučila sa improvizovať. „Kto z vás pozná skladbu *The Twist*?“ opýtala sa nahlas, sotva vošla do triedy.

Poznali ju všetci.

Prikročila k tabuli a zdvihla kriedu. „Viete text naspamäť?“

Žiaci sa začali prekrikovať. Napísala na tabuľu prvý verš. „Ako by ste to preložili do nemčiny?“

Nakrátko zabudla na vlastné trápenie.

List našla v priečinku cez popoludňajšiu prestávku. Odniesla si ho do zborovne, no skôr ako ho otvorila, zaliala si instantnú kávu. Len čo list prečítala, hrnček s kávou jej vypadol z ruky.

Jediný hárok papiera mal na záhlaví vytlačené: Ministerstvo štátnej bezpečnosti. Bol to oficiálny názov tajnej polície, neoficiálny znel Stasi. List poslal akýsi strážmajster Scholz a prikazoval jej, aby sa dostavila do jeho kancelárie na veliteľstve na výsluch.

Rebecca utrela rozliatu kávu, ospravedlnila sa kolegom predstierajúc, že sa nič nestalo, a pobrala sa na záchod, kde sa zatvorila do kabínky. Skôr než sa niekomu zdôverí, musí si všetko v pokoji premyslieť.

Vo východnom Nemecku všetci poznali podobné listy a všetci sa obávali, aby raz neprišiel aj im. Znamenalo to, že niečo vykonala – možno bezvýznamné, no neuniklo to pozornosti strážcov poriadku. Od ľudí sa dozvedela, že nemá význam namietaať, že ste nevinní. Polícia je presvedčená, že niečo spáchala, inak by ju nepredvolali na vypočúvanie. Námetka, že sa možno pomýlili, bola urážkou ich schopností, čo bol ďalší zločin.

Znovu si prečítala list a zistila, že je pozvaná na piatu dnes popoludní.

Čo vykonala? Samozrejme, jej rodina patrí k podozrivým. Otec Werner je kapitalista, vlastní továreň, na ktorú východonemecká vláda nemôže siahnuť, lebo sa nachádza v západnom Berlíne. Matka Carla je známa sociálna demokratka. Stará matka Maud je sestra anglického grófa.

Úrady však niekoľko rokov nikoho z rodiny neprenasledovali a Rebecca nadobudla dojem, že sobášom s úradníkom z ministerstva spravodlivosti získala pre príbuzných pečiatku dôveryhodnosti. Zrejme nie.

Spáchala nejaký trestný čin? Vlastnila výtlačok antikomunistickej alegórie Georgea Orwella *Zvieracia farma* – kniha bola na indexe. Jej mladší, pätnásťročný brat Walli hral na gitare a spieval americké protestsongy, napríklad *This Land Is Your Land*. Rebecca občas zašla do západného Berlína na výstavu abstraktného umenia. Pokiaľ išlo o umenie, komunisti boli rovnako konzervatívni ako viktoriánske matróny.

Umyla si ruky a pozrela sa do zrkadla. Nevyzerala vystrašená. Mala rovný nos, výraznú čeľusť a prenikavé hnedé oči. Neposlušné vlasy si hladko začesávala dozadu. Bola vysoká, mala pekne tvarovanú postavu a niektorí ľudia tvrdili, že vzbudzuje rešpekt. Vedela predstúpiť pred triedu plnú bujarých výrastkov a umlčať ich jediným slovom.

Ale bola vystrašená. Desilo ju poznanie, že Stasi si môže dovoliť všetko. V podstate pre nich neplatili nijaké obmedzenia: sťažovať sa na ich konanie bol sám osebe trestný čin. Pripomínalo jej to Červenú armádu na konci vojny. Sovietski vojaci mohli pokojne rabovať, znásilňovať a vraždiť Nemcov a svoju slobodu zneužívali v orgiách neslýchaného barbarstva.

Poslednú hodinu Rebecca učila tvorenie pasíva v ruštine a bola to katastrofa – azda najhoršia hodina, akú odučila, odkedy sa stala učiteľkou. Žiakom neušlo, že sa s ňou niečo deje, a takmer s dojatím ocenila, že jej uľahčili situáciu, ba dokonca jej pomáhali, keď si nevedela spomenúť na správne slovíčko. S ich zhovievavosťou hodinu ako-tak prežila.

Po vyučovaní sa Bernd zatvoril v riaditeľni s úradníkmi z ministerstva školstva, zrejme chcel prebrať, ako má udržať chod školy iba s polovicou učiteľského zboru. Rebecca nechcela ísť na veliteľstvo Stasi bez toho, aby niekoho informovala pre prípad, že by sa ju rozhodli zadržať, preto mu nechala lístok s odkazom, že ju predvolali.

Potom sa po mokrých uliciach odviezla na Normannen Strasse na predmestí Lichtenberg.

Veliteľstvo Stasi sídlilo v nepeknej novej administratívnej budove. Ešte nebola dokončená, v parku dosiaľ pracovali buldozéry, na jednej strane stálo lešenie. V daždi pôsobila pochmúrne, ale ani v slnečných